

Mgr. Rostislav Černý

Zdravotnická záchranná služba a přeshraniční spolupráce

Anotace

Příspěvek popisuje proces vyjednávání a zejména pak obsah Rámcové smlouvy o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby, uzavřené v dubnu 2013 mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Jedná se o průlomový dokument, usnadňující zdravotnické zásahy specialistů jedné smluvní strany na území druhého smluvního partnera.

Klíčová slova

Zdravotnická záchranná služba, mezinárodní přeshraniční spolupráce, Česká republika, Spolková republika Německo.

Summary

This paper describes the process of negotiation, and especially the content of the Framework Agreement of the Cross-Border Cooperation in the Field of Emergency Medical Services, signed in April 2013 between the Czech Republic and the Federal Republic of Germany. This is a ground-breaking document, that helps to simplify the work of the medical intervention specialists of one State Party on the territory of the other State Party.

Keywords

Emergency Medical Service, international cross-border cooperation, the Czech Republic, the Federal Republic of Germany.

Zdravotnická záchranná služba a přeshraniční spolupráce

Dne 4. dubna 2013 „proběhla tiskem“ krátká zpráva o tom, že ministři zdravotnictví České republiky a Spolkové republiky Německo Leoš Heger a Daniel Bahr uzavřeli a podepsali v Plzni Rámcovou smlouvu o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby, a že se jedná o první mezinárodní smlouvu v oblasti zdravotnictví, která je se Spolkovou republikou Německo uzavřena a její platnost by měla vstoupit v průběhu letošního roku po splnění vnitrostátních podmínek pro nabytí její platnosti. Jak uvedl Leoš Heger, ministr zdravotnictví České republiky: *„Jsem rád, že se nám podařilo zfinalizovat podmínky smlouvy, po které již delší dobu volali zástupci příhraničních krajů. V tuto chvíli mají připravený prostor pro dojednání konkrétních podmínek vedoucích k zajištění co nejlepší péče pro občany, kteří se nacházejí v ohrožení života mnohdy v obtížně dostupných místech pohraničního území.“*

Pro „laiky“ je to pouhá „zprávička“, ale pro ty, mezi které patřím i já a kteří zajišťovali a podíleli se na přípravě podkladů, vlastních jednáních na úrovni Ministerstva zdravotnictví, krajů, Spolkové republiky Německa a jeho spolkových zemí, vytvářeli a definovali oblast vhodně vzájemně použitelné zdravotní terminologie, oblast zdravotního pojištění, dohlédnout na soulad s evropskou a národní legislativou a mnoho dalších důležitých úkolů, které bylo nutné zajistit pro zdárné vytvoření této Rámcové smlouvy.¹

¹ Česká republika a Spolková republika Německo uzavřely Rámcovou smlouvu o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby; in: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 4. IV. 2013
http://www.mzcr.cz/dokumenty/ceska-republika-a-spolkova-republika-nemecko-uzavrely-ramcovou-smlouvu-o-preshra_7670_1.html (ilustrace)

Podpis Rámcové smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby; in: Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky, 2013

Z jakého důvodu, kdy a jak vznikala Rámcová smlouva a jaké jsou její základní principy?

Rámcová smlouva vymezuje základní právní rámec pro přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby, umožňuje určité výjimky ze stávající vnitrostátní právní úpravy obou států a zároveň ponechává prostor pro konkretizaci pravidel a podmínek přeshraniční spolupráce oprávněných subjektů, které jsou odpovědné za zajištění zdravotnické záchranné služby na daném území. V České republice se jedná o kraje Liberecký, Ústecký, Karlovarský, Plzeňský a Jihočeský, ve Spolkové republice Německo jsou to pak státní ministerstva spolkových zemí Svobodného státu Sasko a Svobodného státu Bavorsko.

Samostatná další ujednání pak budou zpřesňovat podmínky a pravidla organizace o poskytování zdravotnické záchranné služby, stanovení vhodného zdravotnického zařízení, kam bude pacient přepraven, nasazení dopravních prostředků zdravotnické záchranné služby na území druhého státu, postupy pro vzájemnou komunikaci a vyúčtování a úhrady nákladů atd. Předpokládá se, že spolupráce bude reciproční a využívána v těch případech, kdy je to z časového hlediska s ohledem na rozmístění výjezdových základen a odpovídajících zdravotnických zařízení vhodné.

Pokud jde o úhradu přeshraniční spolupráce, budou se primárně aplikovat pravidla právní úpravy Evropské unie v oblasti koordinace sociálních systémů, která stanoví i pravidla úhrady nezbytné zdravotní péče. V ostatních případech by měl být mechanismus úhrad nákladů stanoven na základě domluvy oprávněných subjektů v jednotlivých ujednáních.

<http://www.azs.cz/news/9/57/Podpis-Ramcove-smlouvy-mezí-ceskou-republikou-a-Spolkovou-republikou-Nemecko-o-preshranicni-spolupraci-v-oblasti-zdravotnicke-zachranne-sluzby/>
BENEŠ, Richard, Ministr zdravotnictví podepíše smlouvu o přeshraniční spolupráci v oblasti záchranné služby; in: Region pod lupou, 2. IV. 2013-06-20 <http://www.regionpodlupou.cz/1333-ministr-zdravotnictvi-podepise-smlouvu-o-preshranicni-spolupraci-v-oblasti-zachranne-sluzby.xhtml>
Smlouva mezi ČR a SRN o přeshraniční záchranné spolupráci; in: Ministerstvo zahraničních věcí, 12. IV. 2013 http://www.mzv.cz/berlin/cz/aktuality/informace_a_sdeleni/smlouva_mezí_cr_a_srn_o_preshranicni.html
Pokud se zraníte v příhraničí v Německu, bude o vás dobře postaráno; in: QAP, 4. IV. 2013 <http://www.qap.cz/zpravy/zpravy-kraj/object/pokud-se-zranite-v-prihranici-v-nemecku-bude-o-vas-dobre-postarano-47211/article.htm>
KALINOVÁ, Ivana, To je pecka, jásají záchranáři po podpisu smlouvy o přeshraniční spolupráci; in: Deník.cz, 9. IV. 2013 <http://www.denik.cz/karlovarsky-kraj/to-je-pecka-jasaji-zachranari-po-podpisu-smlouvy-o-preshranicni-spolupraci-20130.html>
Smlouva o přeshraniční spolupráci záchranářů bude podepsána již zítra; in: Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje, 3. IV. 2013 <http://www.zzspsk.cz/aktuality-2013/318-smlouva-o-preshranicni-spolupraci-zachranaru-bude-podepsana-jiz-zitra.html>
Šrámková, Jitka, Vy k nám, my k vám. Přeshraniční spolupráce záchranek začne stážemi; in: iDnes, 5. IV. 2013 http://plzen.idnes.cz/spoluprace-zachranaru-z-nemecka-a-plzenskeho-kraje-f87-/plzen-zpravy.aspx?c=A130405_092225_plzen-zpravy_pp
LANGER, Jiří, Česko a Německo podepsaly smlouvu o přeshraniční spolupráci záchranných služeb; in: RTM TV, 10. IV. 2013 <http://www.tvrtm.cz/cesko-a-nemecko-podepsaly-smlouvu-o-preshranicni-spolupraci-zachrannych-sluzeb-clanek-14243.html>
Plné znění smlouvy viz zde:
Rámcová smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby; in: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2013 <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=173879>

Rámcová smlouva v současné době v obou státech prochází vnitrostátním schvalovacím procesem, v případě České republiky je nutné schválení oběma komorami Parlamentu České republiky a ratifikace prezidentem. V platnost pak vstoupí 30 dní po doručení oznámení o splnění všech vnitrostátních podmínek poslední smluvní stranou.

Současně Česká republika – **Ministerstvo zdravotnictví zahájilo jednání týkající se nastavení obdobné spolupráce také s dalšími sousedními státy, konkrétně s Polskem a Slovenskem.**

Základní principy uzavřené Rámcové smlouvy:

- **Základní cíl – zajištění nepřetržité dostupnosti odborné přednemocniční neodkladné péče (PNP), včetně souvisejícího převozu nemocných v příhraničních oblastech, které budou taxativně uvedeny (v České republice: kraje Liberecký, Ústecký, Karlovarský, Plzeňský a Jihočeský; v Německu: Svobodný stát Sasko, Svobodný stát Bavorsko).**
- **Účel – vymezit základní právní rámec pro přeshraniční spolupráci zdravotnických záchranných služeb a umožnit oprávněným subjektům (v České republice kraje, v Německu ministerstva vnitra spolkových zemí Sasko a Bavorsko) uzavírat samostatná správní ujednání o spolupráci.**

Přeshraniční spolupráce bude probíhat na základě žádosti jedné strany o spolupráci a akceptace této žádosti druhou stranou.

Přeshraniční spolupráce bude probíhat na základě tísňové výzvy na linku tísňového volání.

Koordinaci přeshraniční spolupráce budou zajišťovat zdravotnická operační střediska obou smluvních stran.

Při přeshraničním zásahu bude provedeno ošetření pacienta na místě události a po stabilizaci základních životních funkcí převoz do nejbližší spádové nemocnice nebo na specializované pracoviště. Pokud to zdravotní stav pacienta dovolí, bude prioritně zvolen převoz na území domovského státu (Česká republika nebo Německo). V ostatních případech převoz na území státu, kde k úrazu došlo.

Zajištění finanční oblasti

Naplňování obsahu Rámcové smlouvy předpokládá souběh několika finančních zdrojů (rozumí se v rámci České republiky):

- veřejné zdravotní pojištění – hrazená zdravotní péče zahrnuje zdravotní výkony provedené v rámci poskytování zdravotní záchranné služby při poskytování přednemocniční neodkladné péče;
- státní rozpočet – Ministerstvo zdravotnictví České republiky – úhrada provozu Letecké záchranné služby;
- vlastní rozpočty krajů.

Ve vztahu k státnímu rozpočtu se nepředpokládá navýšení finančních prostředků oproti současnému stavu. Není předpokládáno vyšší čerpání finančních prostředků z veřejného zdravotního pojištění oproti současnosti. Analýza „cost benefit“ je plně v gesci krajů.

Úhrada přeshraniční zdravotní péče

Při úhradě poskytování přeshraniční zdravotní péče se bude postupovat v souladu s komunitárním právem:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 987/09, kterým se stanoví prováděcí pravidla k předchozímu Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/04.

Obsah Rámcové smlouvy

Obsah Rámcové smlouvy je následující:

1. Účel a předmět smluvní úpravy.
2. Základní použité pojmy.
3. Rozsah působnosti.
4. Základní principy přeshraniční spolupráce.
5. Ujednání o spolupráci mezi oprávněnými subjekty.
6. Zdravotničtí pracovníci Zdravotnické záchranné služby.
7. Přejedání státních hranic.
8. Zvláštní postavení vozidel Zdravotnické záchranné služby a letadel Letecké záchranné služby a jejich používání a vybavení.
9. Zdravotnická dokumentace, ochrana osobních údajů.
10. Úhrada nákladů.
11. Odpovědnost a náhrada škody.
12. Společná komise.
13. Závěrečná ustanovení.

Ujednání o spolupráci mezi oprávněnými subjekty

Konkretizace pravidel a podmínek přeshraniční spolupráce zejména v následujících oblastech:

- organizace a podmínky při poskytování přednemocniční neodkladné péče,
- podmínky pro nasazení výjezdové skupiny Zdravotnické záchranné služby na území druhé smluvní strany,
- organizace a postupy pro směřování a umístování pacientů do zdravotnických zařízení,
- kritéria pro hodnocení a kontrolu kvality a bezpečnosti poskytované zdravotní péče,
- stanovení prostředků a podmínek pro vzájemnou komunikaci zdravotnických operačních středisek,

- stanovení pravidel pro úhradu nákladů, která není hrazena smluvními stranami nebo z veřejného zdravotního pojištění.

Zdravotničtí pracovníci Zdravotnické záchranné služby

Zdravotničtí pracovníci oprávnění vykonávat činnosti Zdravotnické záchranné služby dle vnitrostátních předpisů budou pro účely Rámcové smlouvy považováni za způsobilé k přechodnému výkonu těchto činností při přeshraničním zásahu. V této souvislosti je uplatňována aplikace Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 36/2005 o uznávání odborných kvalifikací. Těší se stejnému právnímu postavení na území druhé smluvní strany jako zdravotničtí pracovníci této druhé smluvní strany. Existuje zde přitom i možnost rozhodnout se o neprovedení zásahu.

Přechod státních hranic

V této oblasti je uplatněn postup dle „Schengenského hraničního kodexu“ (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 562/2006). Při případném znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích bude zachována možnost překračovat státní hranice na jakémkoliv vhodném místě (povinnost informovat příslušné pohraniční orgány). Formality spojené s hraniční kontrolou budou v takovém případě omezeny na nezbytné minimum.

Zvláštní postavení vozidel Zdravotnické záchranné služby a letadel Letecké záchranné služby a jejich používání a vybavení

Ve sledované oblasti je třeba zdůraznit následující body:

- stejné právní postavení na území druhé smluvní strany jako „domácí“ vozidla Zdravotnické záchranné služby a letadla Letecké záchranné služby,
- nebude vyžadováno povolení pro mezinárodní silniční přepravu a mezinárodní automobilová pojišťovací karta,
- osvobození od silničních a dálničních poplatků,
- oprávnění používat na území druhého státu vlastní výstražná světelná a zvuková zařízení.

Vývoz a dovoz návykových látek

V této oblasti je uplatňován zjednodušený přeshraniční styk ve smyslu vnitrostátních právních předpisů (§ 20, odst. 2, písm. a) zák. č. 167/1998 Sb.). Vývoz a dovoz návykových látek v rámci zdravotnických dopravních prostředků nebude považován za dovoz a vývoz ve smyslu mezinárodních úmluv (ovšem pouze v množství odpovídajícím potřebám pro výkon přednemocniční neodkladné péče).

Zdravotnická dokumentace a ochrana osobních údajů

K tématu zdravotnické dokumentace a ochrany osobních údajů se vztahují následující dokumenty respektive aspekty:

- jednotný dvoujazyčný formulář pro účely záznamu o výjezdu Zdravotnické záchranné služby k přeshraničnímu nasazení,
- statistické vyhodnocování přeshraniční spolupráce,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/EC o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů,
- v rámci České republiky je téma navíc upraveno zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Závěrečná ustanovení

Závěrečná ustanovení Rámcové smlouvy jsou zejména následující:

- Odpovědnost a náhrada škody: smluvní strany zajistí, že zdravotnická zařízení, resp. jejich provozovatelé budou mít uzavřeno zákonné pojištění odpovědnosti za škodu.
- Společná komise smluvních stran bude složena ze zástupců obou smluvních stran. Jejím úkolem je vzájemná komunikace a konzultace, příp. řešení sporů a výkladu smlouvy.

Časová osa

Časová osa související s celým procesem je následující:

- rok 2008 – zahájena jednání o Rámcové smlouvě;
- rok 2011 – červenec – vypracování srovnávací studie o poskytování zdravotnické záchranné služby v České republice a Bavorsku;
- rok 2011 – listopad – 1. Německo-česká Akademie v Regensburgu (Řezno);
- rok 2012 – únor – jednání v Berlíně;
- rok 2012 – červen – jednání v Praze;
- rok 2012 – listopad – 2. Německo-česká Akademie v Meissen (Míšeň);
- rok 2013 – 4. dubna 2013 – podepsání Rámcové dohody ministry zdravotnictví České republiky a Spolkové republiky Německo;
- rok 2013 – projednání v Parlamentu, podpis prezidenta republiky, vyhlášení ve Sbírce mezinárodních smluv.

Jak je vidět podle „časové osy“, od prvních zahájených jednání až po „krátkou tiskovou zprávu“, uplynulo několik let. Věřím, že při uzavírání nových Rámcových smluv s Polskem a Slovenskem se tato doba „zkrátí“, neboť jsme se již „prokousali někdy zbytečným balastem“, který brzdil naši činnost.